

Ön Söz / Preface

“Sağlıklı nesil, sağlıklı gelecek”

Yeşilay’ın yüzyılı aşan mücadelesinin özünü vurgulayan bu ifade bağımlılıklardan korunmuş, bilinçli ve güçlü nesiller yetiştirmenin ülkemizin ve dünyanın geleceğini güvence altına almak anlamına geleceğinin altını çizmektedir. Bu bağlamda bağımlılıklar yalnızca bireysel sorunlar olarak değil, toplumların sağlık sistemlerinden ekonomilerine, sosyal dokusundan kültürel sürekliliğine kadar pek çok alanda ağır sonuçlar doğuran çok boyutlu olgular şeklinde değerlendirilmelidir.

Yeşilay olarak bizler bu olgunun bütün yönleriyle ele alınması gerektiğini biliyor ve çalışmalarımızı beş temel bağımlılık alanında sürdürüyoruz: tütün, alkol, madde, kumar ve internet ile ilişkili bağımlılıklar. Her biri farklı dinamiklerle toplumumuzun karşısına çıksa da bu bağımlılık türlerinin ortak noktaları bireylerin sağlık ve yaşam kalitelerini düşürmeleri, aile yapısını zedelemeleri ve sosyal ilişkilerini zayıflatmalarıdır. Bu nedenle Yeşilay bağımlılıklarla mücadelede yalnızca önleyici bir grup olarak faaliyet göstermek yerine müdahale ve rehabilitasyona yönelik psikososyal destek çalışmaları ile iyileştirici bir rol de üstlenmektedir. Ayrıca savunuculuk faaliyetleri ile karar alıcıları etkilemeye çalışarak ulusal ve uluslararası alanda da önleme temelli politikaların oluşturulması ve güçlenmesine de öncülük etmektedir.

Yeşilay’ın mücadele alanı içinde bulunan tütün bağımlılığı sahip olduğu yaygınlık kapsamı, sağlık üzerindeki yıkıcı etkileri ve yol açtığı toplumsal maliyetler nedeniyle ayrı bir yere sahiptir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre her yıl 8 milyondan fazla insan tütün kullanımına bağlı hastalıklar nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Bu ölümlerin yaklaşık 1,2 milyonu sigara içmemesine rağmen pasif etkilenimle zarar gören bireylerden oluşmaktadır.

Yeşilay tütünle mücadeleyi bu nedenle kurumsal öncelikleri arasında en üst sıralara yerleştirmektedir. Bu mücadele yalnızca bireylerin tütün ürünlerini bırakmalarına destek vermekle sınırlı kalmamaktadır. Yeni nesillerin tütün ürünleriyle tanışmadan sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazanmalarını sağlamak ve toplumun tüm kesimlerinde farkındalık oluşturarak bu bağımlılığa karşı güçlü bir toplumsal direnç geliştirmek de Yeşilay’ın önem verdiği hususlar arasındadır. Eğitim programlarıyla gençlerin sağlıklı yaşam becerileri kazanmaları desteklenirken, Yeşilay Danışmanlık Merkezleri (YEDAM) aracılığıyla tütün bağımlılığından kurtulmak isteyen bireylere bilimsel yöntemlerle ücretsiz destek sunulmaktadır. Tütün bağımlılığı kapsamında verilen Yeşilay eğitimleriyle son 3 yılda 7 milyon 105 bin’i öğrenci olmak üzere 8 milyon kişiye ulaşılmış, yine son 3 yıl içerisinde sigarayı bırakmak amacıyla YEDAM’a başvuran toplam 9255 kişiye destek verilmiştir.

Bir asrı aşkın süredir olduğu gibi bugün de Yeşilay tütün bağımlılığıyla mücadelede hem ulusal hem de küresel düzeyde rol üstlenmeye, bilimsel veriler ışığında çözümler geliştirmeye ve toplumu daha sağlıklı yarınlara taşımaya kararlılıkla devam etmektedir. Ülkemiz tütünle mücadelede hususunda erken adım atan ülkelerden biri olarak dikkat çekmektedir. 1996 yılında yürürlüğe giren 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun ülkemizin tütün kontrolü alanında attığı en önemli adımlardan biridir. Bu kanun zaman içinde yapılan değişikliklerle güçlendirilmiş, kapalı

alanlarda sigara yasağı, reklam ve sponsorluk kısıtlamaları, satış sınırlamaları, düz paket uygulaması ve caydırıcı vergi politikalarıyla kapsamlı bir çerçeve oluşturulmuştur.

Ancak yasa ve düzenlemelerin tek başına yeterli olmadığı da açıktır. Bu noktada Yeşilay hem savunuculuk rolü hem de saha faaliyetleri ile tütün kontrolünün hayata geçirilmesinde kritik bir görev üstlenmektedir. Yalnızca toplumsal farkındalık oluşturan bir sivil toplum kuruluşu olarak değerlendirilemeyecek olan Yeşilay, her biri alanında uzman kişiler tarafından hazırlanan program ve politika tavsiyeleri sayesinde ulusal tütün kontrol politikalarının izlenmesinde ve uygulanmasında da paydaş bir kurum olarak hareket etmektedir. Gerek TBMM’de yürütülen yasama çalışmalarında gerekse Sağlık Bakanlığı ile yapılan koordineli süreçlerde bilimsel temelli öneriler sunularak karar alma mekanizmalarına katkı sağlanmaktadır. Politika yapıcılarla iş birliği yaparak düzenlemelerin güçlendirilmesine katkı sağlayan Yeşilay, Tarım ve Orman Bakanlığı, Reklam Kurulu ve diğer kurumlarla gerçekleştirdiği iş birlikleri ile tütün ve tütün ürünlerinin satışı, reklamı, kullanımına dair ürettiği bilgi notları, kanun değişikliği önerileri ve izleme/takip çalışmaları ile kanunların hem oluşturulmasına hem de uygulanmasına yardımcı olmaktadır. Bu hususta gerçekleştirilen ortak çalışma ve iş birliklerine dair en güncel örnek olarak Yeşilay’ın elektronik sigara ve türevlerinin yasallaşması karşısında tutunduğu tavır gelmektedir. Elektronik sigara ve türevlerinin yasallaşmaması adına oluşturulan bilgi notları ve ilgili kurumlara iletilen görüş yazılarıyla Yeşilay, ülkemizi ve dünyayı dumana boğmak isteyen yapıların tam karşısında konumlanmaktadır.

Ancak biliyoruz ki tütünsüz bir gelecek yalnızca Yeşilay’ın ya da ilgili kurum/kuruluşların çabalarıyla değil, toplumun tamamının katılımıyla mümkün olacaktır. Bu noktada her bir bireye düşen görev hem kendi sağlığına sahip çıkmak hem de çevresindekilere örnek olmaktır. İhlaller karşısında duyarlılık göstermek, sağlıklı yaşam kültürünü yaygınlaştırmak ve aktif birer Yeşilay gönüllüsü olarak bu mücadeleye omuz vermek, daha güçlü ve tütünsüz bir geleceğin inşasında belirleyici olacaktır.

Yeşilay bir asrı aşkın süredir olduğu gibi bugün de “Sağlıklı nesil, sağlıklı gelecek” vizyonu ile kararlılıkla çalışmaya devam etmektedir. Hep birlikte bilgiyle, kararlılıkla ve dayanışmayla hareket ettiğimizde, tütünsüz bir toplumun yalnızca bir ideal değil, ulaşılabilir bir gerçek olacağına inancımız tamdır.

Doç. Dr. Mehmet Dinç

Yeşilay Genel Başkanı